

Justitiedepartementet

Yttrande över *Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning*

(Ju2023/00145)

Svea hovrätt har gått igenom Europeiska kommissionens förslag till förordning utifrån de intressen som hovrätten har att bevaka.

Inledningsvis instämmer hovrätten i vikten av en reglering som ökar förutsebarheten och stärker barns rättigheter i gränsöverskridande situationer. Hovrätten är därför som utgångspunkt positiv till förslaget till förordning som bl.a. kommer att leda till ett minskat behov av rättsliga förfaranden om erkännande av föräldraskap. Hovrätten vill dock med anledning av förslaget lyfta följande frågor.

Förslaget till förordning omfattar inte erkännande av domstolsbeslut där föräldraskap som uppkommit eller registrerats i en tredje stat fastställts (artikel 3.3 och beskrivningen av den i bakgrundsavsnittet). Om ett avgörande från en tredje stat erkänts enligt svensk rätt, med följderna av att det uppkommit ett föräldraskap här och det föräldraskapet inte omfattas av förordningens tillämpningsområde bör följderna av detta klargöras. Att ett föräldraskap, som erkänts i Sverige, undantas kan ifrågasättas, bl.a. ur ett diskrimineringsperspektiv.

Förslaget till förordning innebär att medlemsstaternas domstolar, i enlighet med nationell lag, ska ge barn under 18 år vars föräldraskap ska fastställas en verklig och faktisk möjlighet att uttrycka åsikter om de är i stånd att göra detta (artikel 15). Att barnet inte fått möjlighet att komma till tals utgör vidare en vägransgrund för erkännande (artikel 31.3). Det kan här noteras att det i svensk lagstiftning saknas bestämmelser i detta avseende för barn under 18 år. Det kan ifrågasättas om detta är i linje med barnkonventionen och förslaget till förordning, som kan tolkas som att det krävs kompletterande bestämmelser i svensk rätt.

Någon direkt motsvarighet till s.k. föräldraskapsintyg saknas svensk rätt. Det som ligger närmast till hands att jämföra med synes vara personbevis. Det kan enligt hovrättens bedömning uppstå situationer och förhållanden där frågan om hur föräldraintyg och personbevis förhåller sig till varandra behöver övervägas. Vidare förefaller det oklart hur domstolarna skulle hantera ett föräldraskapsintyg i en process. Frågan är också hur skrivningen om att bevisvärdet av ett föräldraskapsintyg bör godkännas om det inte strider mot rättsordningen i den stat där det lämnas förhåller sig till

principerna om fri bevisföring och fri bevisprövning (se kapitel VI i bakgrundsavsnittet).

I förslaget till förordning anges att sökanden, i förfaranden om vägran av erkännande, ska vara berättigad till rättshjälp eller befrielse från kostnader och avgifter *i största möjliga utsträckning* enligt lagen i den medlemsstat där förfarandet inleds om han eller hon i ursprungsmedlemsstaten helt eller delvis har fått rättshjälp eller varit befriad från kostnader och avgifter i ursprungsstaten (artikel 43.1). Med anledning av denna skrivning bör det på lämpligt sätt tydliggöras om detta påverkar tillämpningen av gällande bestämmelser i rättshjälplagen.

Förslaget skulle påverka tillämpningsområdet för bl.a. lagen om föräldraskap i internationella situationer. Det vore önskvärt med större tydlighet kring hur de olika regelverken förhåller sig till varandra. Vidare kan hovrätten konstatera att det i rättstillämpningen kan uppkomma komplicerade frågeställningar i frågor gällande föräldraskap i internationella situationer, bl.a. eftersom det även saknas en heltäckande reglering i svensk lagstiftning på området. Det finns mot denna bakgrund anledning för lagstiftaren att närmare granska och utreda dessa frågor.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättslagmannen Camilla Olsson och hovrättsrådet Christina Brobacke samt tf. hovrättsassessorn Emily Ashton, föredragande.

Camilla Olsson

Emily Ashton